

Motion till riksdagen 2011/12:Kr272

av **Nina Lundström (FP)**

Ortnamn och kartor

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lagstiftning och praxis för ortnamn och allmänna kartor, på svenska och på nationella minoritetsspråk.

Motivering

Ett av de fyra nationella språkpolitiska målen är att allas rätt till språk ska tillgodoses. Denna rättighet omfattar såväl rätt att tillägna sig och utveckla det svenska språket som rätt att utveckla och bruka det nationella minoritetsspråket.

År 2000 ratificerade Sverige de två centrala folkrättsliga dokumenten om minoritetspolitik: Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk. Det innebär att Sverige slutligen erkände sina nationella minoriteter och deras språk, men det betydde också ett åtagande att värna om minoriteternas och minoritetsspråkens fortlevnad. De fem nationella minoritetsspråk som Sverige erkänner är finska, meänkieli (tidigare kallat tornedalsfinska), samiska, romani chib och jiddisch.

Språklagen som trädde i kraft den 1 juli 2009 anger att svenska är huvudspråk i Sverige (4 §).

Som huvudspråk är svenskan samhällets gemensamma språk som alla som är bosatta i Sverige ska ha tillgång till och som ska kunna användas inom alla samhällsområden (5 §).

Språklagen kan ha betydelse för hur ortnamn och kartor kan utvecklas.

Enligt resolution nr 36, angående ortnamn i minoritetsspråk antagen vid FN:s konferens om standardisering av geografiska namn i London 1972, ska minoritetsspråken vårdas och bevaras. Enligt resolutionen bör ett land i samråd med företrädare för ett aktuellt minoritetsspråk anta en gemensam orto-

Fel! Okänt namn på

grafi för standardisering av ortnamnen i minoritetsspråket samt publicera de standardiserade namnen i sina officiella kartor och ortnamnsförteckningar.

År 2000 fattade riksdagen beslut om proposition 1998/ 99:114 Kulturarv – kulturmiljöer och kulturföremål där det framhålls att det är av stort värde att nedärvda ortnamn vårdas och bevaras.

I Norrbotten talas tre olika språk: svenska, samiska och finska. Flerspråkigheten medför att samiska, finska och svenska ortnamn förekommer inom samma områden. I fjällen dominerar de samiska namnen, och de förekommer främst som naturnamn. De finska och svenska ortnamnen utgörs främst av bebyggelsenamn från kolonisationstiden vid de stora älvarna och de större vägarna mot fjällkedjan.

Dubbelskyltning med både det samiska och det svenska ortnamnet sker inom vissa områden. Dubbelskyltningen gäller både naturnamn och bebyggelsenamn. I anslutning till den nämnda lagen och till skyltningen ansågs det att de allmänna kartorna ska redovisa motsvarande samiska och svenska namn.

I Sverige har de samiska ortografierna införts på kartor. De geografiska namnen i fjällen har samiska namn och ska därmed stavas i enlighet med den gällande samiska ortografin.

Stavningen av de samiska namnen har varit föremål för livlig diskussion. Här uppstår utmaningar. För en del kan det vara svårt att känna igen namnen i denna stavning, jämfört med det tidigare stavningssättet. En del områden, berg, dalgångar och andra områden har endast samisk stavning. Avsaknaden av svensk stavning gör att det kan vara svårt att uttala namn samt kommunicera till exempel en plats då man inte behärskar korrekt uttal. I nord- och lulesamiskan finns bokstäver som inte finns i det svenska alfabetet. För dem som fysiskt vistas i fjällen vållar detta ibland problem genom svårigheten att ange position korrekt utifrån namnbeteckningar på kartan.

Rapadalen heter på samiska Ráhpavágge. Kebnekaise, Sveriges högsta fjäll, heter på samiska Giebnegáisi. Samiska Giron är Kiruna. Abisko heter Abeskovvu. Tarfalavagge heter Darfalavággi. Tolpagorni heter Duolbagorni.

Det finns sedan år 2000 en hänsynsparagraf för ortnamn kallad God ortnamnsed:

Vid statlig och kommunal verksamhet skall god ortnamnsed iakttas. Detta innebär att hävdvunna ortnamn inte ändras utan starka skäl, ortnamn i övrigt stavas enligt vedertagna regler för språkriktighet, om inte hävdvunna stavningsformer talar för annat, påverkan på hävdvunna namn beaktas vid nybildning av ortnamn, och svenska, samiska och finska namn så långt möjligt används samtidigt på kartor samt vid skyltning och övrig utmärkning i flerspråkiga områden.

Namn som godkänts för offentlig kartproduktion skall även i andra sammanhang användas i sin godkända form.

Har ortnamn och kartor utformats i enlighet med de olika målsättningarna i lagstiftningar? Vilka konsekvenser kan uppstå om den svenska stavningen successivt försvinner från till exempel fjällkartor? Hur kan både nationella minoritetsspråk och svenska språket värnas parallellt?

En uppföljning av berörda lagstiftningar är angelägen.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 29 september 2011

Nina Lundström (FP)